

Kako pomoći djeci da shvate dobre i loše strane interneta?

Kratki savjeti za roditelje

Butmir, februar 2021. godine/ Sigurnost djece u digitalnom okruženju

Roditelji svojim pozitivnim pristupom Internetu dijete uvodi u svijet znanja, uče ih kako biti dobro informiran, komunikativan, uče ih prepoznavanju ponuđenih sadržaja i njegovih vrijednosti te kako reagirati na neprihvatljiv slikovni ili tekstualni sadržaj. Ovaj pristup je vrlo bitan jer na taj način roditelji stječu puno povjerenje djeteta koje uzvraća otvorenosću, ne skrivajući od roditelja uspjeh kao ni neprilične ponude ili Internet poznanstva.

10 savjeta o djeci i Internetu

- Dijete ne smijete plašiti opasnostima s Interneta, nego ga poučiti kako da ih savlada.
- Žrtve Interneta postaju djeca koja su zaplašena, nesigurna, neupućena i koja nemaju povjerenje svojih roditelja.
- Edukacija i povjerenje razvija kod djece osjećaj odgovornosti i spremnost za sučeljavanje s opasnostima na koje eventualno može naići pri surfanju.
- Dijete je preporučljivo objektivno informirati i poučiti o prednostima Interneta, ali i o njegovim opasnostima.
- Preporučljivo je da dijete prođe odgovarajuće osposobljavanje u školi ili u nekoj od ovlaštenih institucija za savladavanje računarskih programa.
- Zabrana pristupa Internetu nije rješenje za vaše strahove, s djetetom dogovorite način i uvjete korištenja Interneta.
- Zamolite dijete da vam pronalazi neke od informativnih ili poučnih stranica, pridružite se djetetu u tom istraživanju, pomozite mu.
- Pustite dijete da samo istražuje, neupadljivo i vrlo diskretno nadzirite i povremeno provjerite koje je adrese posjetilo vaše dijete i tko je sve posjetio vaše dijete, poštuje li dijete dogovore s vama.
- Naučite dijete da su pravila lijepog ponašanja na Internetu ista ili su slična onima u stvarnom životu.
- Povremeno zajednički posjećujte internetske stranice kako biste se upoznali sa sklonostima i navikama vašeg djeteta na Internetu te provjerili što vaše dijete na Internetu zapravo radi.

10 pravila za roditelje

- Internet može pomoći vašem djetetu u edukaciji te mu daje mogućnost pristupa informacijama o kakvoj su ljudi prije dvadesetak godina mogli samo sanjati. Međutim, velika sloboda i mnoštvo informacija nose sa sobom i veliku odgovornost. Ta odgovornost je vaša! Vi morate naučiti dijete kako se koristiti Internetom i objasniti mu, što zapravo jeste. Na vama leži i odgovornost zaštitite djeteta od stvari koje mu još uvijek nisu jasne. Evo nekoliko osnovnih pravila kojih se trebate pridržavati. Držite računar u dnevnoj ili u zajedničkoj radnoj sobi, a ne u dječjoj sobi. Na taj ćete način imati puno bolju kontrolu nad aktivnostima svoga djeteta na računaru.
- Naučite dovoljno o računarima, tako da djeci možete dati savjet te kako biste znali procijeniti što djeca na računaru rade.
- Ohrabrujte dijete da vas pita o onome što ne zna te potičite razgovore o sadržajima na Internetu.
- Mlađa djeca ne bi trebala posjećivati chat sobe, forume, Facebook i slična mjesta bez nadzora roditelja.
- Uspostavite pravila vezana za ponašanje na Internetu, zapišite ih i napravite dogovor sa svojim djetetom.
- Savjetujte dijete da se nikad i ni pod kojim uvjetima ne sastaje s osobama koje upozna putem Interneta, osim u vašoj pratnji.
- Saznajte lozinke korisničkih računa kojima se služi vaše dijete (e-mail, chat, blog i sl.)
- Savjetujte djecu da na Internetu ne smiju ostavljati lične informacije poput adrese, broja mobitela, punog imena i prezimena te sličnih ličnih informacija.
- Povremeno utipkajte ime svoga djeteta u Google da vidite pojavljuje li se i na kakvim stranicama.
- Upoznajte se s online prijateljima vašeg djeteta i pričajte s drugim roditeljima kako biste saznali koje stranice posjećuju njihova djeca.

10 pravila za djecu

Draga djeco, sigurni smo da već puno toga znate o Internetu i da ćete još puno toga naučiti sami i uz pomoć roditelja. No, kako biste bili sigurni i dobro se zabavili sa svojim virtualnim prijateljima, pažljivo pročitajte i naučite ova kratka pravila.

- Neću ostavljati svoje puno ime i prezime, adresu stanovanja ili škole, imena svojih roditelja, brojeve telefona ili mobitela nikome na Internetu.
- Razumijem da mnogi ljudi ne moraju u stvarnosti biti onakvi kakvi se predstavljaju na Internetu. Odrasli se mogu predstavljati da su djeca, muškarci da su žene i slično.

- Obavijestit ću roditelje o svim novim e-mail ili chat porukama.
- Neću naručivati niti kupovati bilo što putem Interneta bez prisutnosti i odobrenja roditelja.
- Neću popunjavati online upitnike ili forme koje zahtijevaju ostavljanje ličnih podataka poput imena i prezimena.
- Ukoliko bilo tko od mene zatraži da učinim nešto za što pretpostavljam da ne bi trebalo učiniti, o tome ću obavijestiti roditelje.
- Nikada se neću sastajati s osobama koje upoznam putem Interneta bez da se prethodno o tome dogovorim s roditeljima.
- Neću sudjelovati u tračanju i širenju glasina o drugim ljudima putem Interneta.
- Neću se upuštati u prepirke i svađe na chatu, forumima i putem e-maila.
- Ukoliko me bilo tko uznemiruje ili maltretira, obavezno ću obavijestiti roditelje o tome.

Savjeti za ponašanje na društvenim mrežama

Društvene mreže su virtualne zajednice koje su na našim prostorima postale popularne u velikoj mjeri. Glavne karakteristike društvenih mreža su da svojim korisnicima omogućuju objavljivanje različitih multimedijalnih sadržaja te uspostavljanje i održavanje odnosa s drugim članovima mreže. Tamo se mogu sresti prijatelji, upoznati novi ljudi, može se razgovarati o hobijima, političkim temama i sl.

U širem smislu riječi socijalnom mrežom mogao bi se nazvati i forum i blog, ali pod tim se pojmom ipak podrazumijevaju virtualne zajednice koje imaju tačno određena obilježja.

Mnogi ljudi pod pseudonimom na blogu pišu svoje najbolje čuvane tajne misleći da nitko neće saznati njihov pravi identitet, ali kad-tad netko ga sazna, pa je uistinu pametno ne ostavljati osobne informacije i intimne zapise na blogu.

- Socijalne mreže nisu za djecu osnovnoškolskog uzrasta niti mlađe.
- Tinejdžeri vole socijalne mreže, tako da je najbolje ne zabranjivati im njihovo korištenje, već ih podučiti kakav je sadržaj i informacije sigurno postavljati na njih.
- Savjetujte djecu da na Internetu ne ostavljaju svoje fotografije ako to nije potrebno, odnosno da promisle kakve fotografije stavljaju. Budući da ih se sve može preuzeti i proslijediti, bitno je djecu upozoriti da će te fotografije moći vidjeti tko god poželi, pa možda i osobe za koje djeca ne bi htjela da ih vide.
- Nemojte dopustiti svom djetetu da se susreće s osobama koje je upoznao putem Interneta. Djecu treba podučiti da je stranac ipak stranac. Kako sa strancima ne razgovaraju na ulici ili na igralištu, ista pravila moraju primjenjivati i kod komunikacije na internetu. Važno je upozoriti djecu da davanje i minimalnih informacija može omogućiti stranoj osobi pronalaženje mjesta gdje dijete živi ili ide u školu, a susret s a

osobom koju je dijete upoznalo preko interneta ne smije se održati bez nazočnosti roditelja

- Upozorite dijete na problem lažnog predstavljanja na socijalnim mrežama.
- Uvjerite se da dijete ima dovoljno dobru lozinku (npr. nikako “1234”) kako biste spriječili da drugi koriste njegov korisnički profil.

Kratki savjeti za roditelje

1. Pronađite vremena za djecu. Nemojte koristiti računalo i Internet umjesto dadilje.
2. Naučite više o računalima tako da možete razgovarati s djecom o njima zanimljivim temama.
3. Ograničite korištenje računala na jedan ili dva sata dnevno (dobro je uvesti jasna pravila, primjerice nema računala prije škole, prije spavanja, za vrijeme obroka ili prije nego što je napravljena zadaća). Dužinu vremena provedenog za računarom roditelji moraju prvenstveno korigirati iz zdravstvenih razloga te što više poticati kretanje djeteta i provođenje vremena u drugim oblicima igara.
Previše provedenog vremena za računarom može dovesti do različitih problema kao što su povećana agresivnost, pretilost, smanjena fizička aktivnost, nesanica, neuspjeh u školi, smanjenje komunikacije u obitelji te smanjena pažnja i interes.
4. Razgovarajte s djetetom o opasnostima interneta i poučite ga da ne daje osobne podatke ni fotografije na internetu te da ne dogovara susrete s nepoznatim ljudima.
Djeca i mladi ne bi trebali niti prihvaćati besplatan dar u zamjenu za adresu ili neke druge informacije bez dozvole roditelja, ne slati fotografije ili opis sebe ili članova porodice, ne nastavljati razgovor zbog kojega se osjećaju nelagodno ili koji postaje previše osoban i nikako ne organizirati susrete s nekim koga su upoznali preko interneta, osim u slučaju pristanka roditelja na takav susret, koji tada mora biti na javnom mjestu i u pratnji roditelja.
5. Stavite računalo u dnevni boravak, ne u dječju sobu. Tako možete nadgledati djecu dok su na internetu i vidjeti koje stranice posjećuju.
6. Potičite korištenje računala kao oruđa za učenje i druženje, a ne isključivo za zabavu (npr. igrice).
7. Upoznajte njihove internetske prijatelje onoliko koliko poznajete i ostale prijatelje.
8. Naglasite svojoj djeci kako oni nisu krivi ako su žrtve virtualnog nasilja. Recite da im nećete zbog toga oduzeti pravo na korištenje računala – to je glavni razlog što djeca ne govore odraslima kad su žrtve nasilja na internetu.
9. Roditelji koji nemaju dovoljna znanja o novim tehnologijama trebali bi se upoznati s njima kako bi mogli nadzirati djetetov pristup internetu, a mogu zamoliti i dijete da ih pouči ako zna više od njih te se na taj način dodatno zbližiti i tako nadzirati što dijete radi na internetu. Na internetu postoji mnogo stranica koje pružaju korisne informacije kako razgovarati s djecom o opasnostima interneta i što roditelj može poduzeti kako bi zaštitio svoje dijete.
10. Važno je da roditelji ne pretjeraju u ograničavanju upotrebe interneta kao pozitivnog medija koji nudi razne prednosti, no treba nadzirati korištenje i primijetiti znakove koji ukazuju na neprimjerenu i pretjeranu upotrebu, jer prema istraživanjima najveći broj iskorištavanja i izlaganja djece neprimjerenim sadržajima dogodio se kad su djeca bila na internetu bez nadzora odraslih²⁴.

Ako roditelji doznaju da im je dijete žrtva nasilja preko interneta, trebaju poduzeti sljedeće:

- poučiti dijete da ne odgovara na nasilne, prijeteće ili na bilo kakav način sumnjive poruke
- ne brisati poruke ili slike, jer mogu poslužiti kao dokaz

- pokušati otkriti identitet nasilnika kako bi se mogle poduzeti adekvatne mjere za sprječavanje nasilja
- kontaktirati internet providera
- kontaktirati školu
- ako je identitet nasilnika poznat, pokušati kontaktirati njegove roditelje (jer postoji velika vjerojatnost da oni ne znaju kako se njihovo dijete nasilno ponaša)
- kontaktirati policiju ako poruke preko interneta sadrže prijetnje nasiljem, uhođenje, napastovanje, dječju pornografiju i sl.

Najčešće se roditelji ne ustručavaju preuzeti odgovornost za ponašanje svoje djece u igri, školi ili u kući nekog drugog. Ne mora biti drukčije ni kad je riječ o onome što se događa posredstvom moderne tehnologije. Roditelji trebaju razgovarati sa svojom djecom o kompjutorskoj etici, dogovoriti pravila ponašanja na internetu i, kao najvažnije, definirati posljedice kršenja tih pravila. Trebaju poučiti djecu da nikad ne pokazuju svoje lozinke ili da se ne svađaju i ne ponašaju nasilno na internetu.

ZAPAMTITE!

Vaša djeca mogu znati više od vas o tehnologiji, ali vi znate više o životu. Dopušteno vam je postaviti pravila i tražiti njihovo poštivanje. Vi ste još uvijek roditelj! Informirajte se i o programima koji filtriraju web stranice za koje ne želite da budu dostupne vašem djetetu. Većina tih programa mogu se kupiti preko interneta, a neki su i besplatni. Neki internet preglednici (Internet Explorer) imaju ugrađene filtre koji se mogu uključiti kako ne bi dopuštali pristup stranicama određena sadržaja.

Najčešće korišteni filtri su ContentProtect, CYBERSitter i NetNanny.

Programi za filtriranje koristan su alat za roditelje kako bi mogli usmjeriti pažnju svoje djece na poučne i primjerene sadržaje umjesto nepoželjnih. Ni takvi programi, međutim, nisu savršeni te ih treba koristiti samo kao pomoćno sredstvo. Najbolji filter ipak su vaša nazočnost, nadzor i podrška.